

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2, šte. 224 - Cena 3,- lire

TRST, četrtek 21. februarja, 1946

Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-1
Tel. št. 93906 93907, 93908, Rokopis se ne vrača

ANDERSOVA ARMADA SODELUJE Z VOJNIMI ZLOČINCI

Beograd, 20. Tanjug. — Danesnja «Borba» objavlja uvodnik o armadi generala Andersa, v katerem poudarja, da pomeni premikanje Andersovih čet proti Juljski krajini izvajanje mira.

List pravi: Zločinski poljska emigrantska klica, v kateri igra general Anders eno izmed vodilnih vlog, nadaljuje svoje izdajalsko delovanje proti miru in mednarodnemu sodelovanju. Ta klica napenja sedaj vse svoje sile, da bi preprečila uresničenje zakonite pravice Jugoslavije do Trsta in Slovenske Primorja, Andersova armada odkrito sodeluje z Juljskimi vojaki, ki so se združili v eno celoto, ki jo je predložila jugoslovanska vlada, ugotavlja neovrgljiva dejstva o delovanju Andersove armade in kulisniških formacij. Ta dejstva so resna in važna; jugoslovanski narod jih gleda v tej luči. Narodi Jugoslavije so mnogi, da je v interesu miru in mednarodnega sodelovanja, da se enkrat za vselej dajo jati pomoč Andersu in drugim tolpam.

Angleški tisk zahteva razpustitev emigrantske poljske vojske

London, 20. Tanjug. — Dopisnik Tanjuga sporoča: List «Manchester Guardian» objavlja članek o četah generala Andersa v Italiji zlasti v zvezi s poljsko noto, ki pravi, da bi general Anders, poveljnik drugega poljskega korpusa v Italiji, moral podati ostavko, da bi njegova vojska morala biti demobilizirana.

«Manchester Guardian» piše, da je obtožba proti britanski politiki glede te armade osnovana in do dajata:

«Moramo priznati, da predstavlja ta armada, ki je sestavljena del naše vojaške organizacije, že javno mnenje na kontinentu primer britanske potrpežljivosti glede pojavov, ki niso mnogo oddaljeni od fašizma. Kakršno koli je naše priznanje za usluge, ki so jih storili Anders in njegovi vojaki zavezniki štati stvari v vojni, je vendarle resnica, da so sedaj emigrantska vojska, ki je sovražno razpoložena proti sedanjim vladam svoje domovine in proti SZ. Sovjetska zveza in njene prijateljice predstavljajo to vojsko kot grožnjo za mir.

Ali so pri tem v zmoti? Proti komu se vezbajo Andersovi Poljaki in proti komu stoji ta vojska v vojni pripravljenosti?

Manchester Guardian prikazuje nato, da so ameriške vojaške oblasti zagrešile podobno napako pri nekaterih jugoslovanskih kulisnikih v Nemčiji, vendar so to hitro popravile. Enako bi morali storiti tudi z Andersovo armado. «Manchester Guardian» poudarja nato, da Velika Britanija ne bi smela hrabriti človeka s politično preteklostjo in zadržanjem, kot je general Anders in nadaljuje:

«Prišli je čas, da Bevin odločno reši to vprašanje. General Anders mora odstopiti. Njegove čete je treba demobilizirati in jim nuditi vse olajšave za povratek na Poljsko.

V zvezi s tem vprašanjem piše «News Chronicle», da je jasno, da bo armada generala Andersa izvor

KRATKE VESTI

VARSAVA. Ameriški metodistični škof Barber, ki se trenutno muči na Poljskem, je z zadovoljstvom sprejel novi poljski zakon, ki prizna metodistično vero, ki jo je pred vojno tako preganjal.

OTTAWA. Uradnik kanadske vlade je izjavil, da bo vlada v kratkem objavila imena oseb, ki so jih aretirali, ker so osumljeni, da so izdale važne podatke o atomski bombi.

BERN. Iz Šofije poročajo, da je generalni poročnik Marinov, bivši poveljnik bolgarskih čet, ki so se borile proti Nemčiji, imenovan za bolgarskega zastopnika v Parizu.

ATENE. V Atenah pričakujejo francosko parlamentarno komisijo pod vodstvom Marcela Cachina.

BERLIN. Britanske zasedbene oblasti so podpisale s poljsko vlado sporazum o preselitvi 1.500.000 Nemcev iz Poljske na britansko zasedbeno področje.

HAIFA. Preteklo noč so oboroženi neznanci izvršili atentat na radarske postaje v Haifi, ki pripada britanskemu letalstvu. Naprave so bile poškodovane. V borbi je bilo 8 britanskih vojakov ranjenih.

RIO DE JANEIRO. Reuter poroča, da je nekaj sto fašistov, pristaev polkovnika Perrona, izvršilo napad na vlak, v katerem se je vozil kandidat demokratične fronte za predsednika na bodočih splošnih volitvah Aires Jose Tamborini. Pri napadu sta bili ubiti dve osebi, pet pa jih je bilo ranjenih.

Nemški glavni štab - pobudnik zločinov proti miru

Moskva, 20. - Tanjug — Tass poroča: V listu «Stalinski sokol» piše Karl Hofman naslednje:

«Za od prvega mednarodnega procesa v Nürnbergu je bilo jasno, da bodo prestavljali nemškega vrhovnega poveljstva skušali zvrniti vso odgovornost za zločinske napade proti svobodoljubnemu človeštvu na voditelje nacistične stranke. To stališče, ki so ga zavzeli na sodišču in izven sodišča, je težilo za to, da se oprosti obtožbe nemški generalštab in nemški ministri. Stališče klica, da se ustvari legenda, da nemški generalštab, ki se je držal vojaških tradicij in nemške države nikakor ni zapleten v nacistične zločine. Nemški ministri, ki so sedaj v Nürnbergskem zaporu in med katerimi je mnogo Hitlerjevih sodelavcev iz vrhovnega poveljstva, očividno poskušajo zlasti pripisati vse svoje zločine samemu Hitlerju, to pa zato, ker Hitlerja pad ni na zatočni klopi.

Toda kakor koli velik je bil vpliv Hitlerja v nemški politiki, ne bi bilo mogoče zamisliti si teh načrtov za zločinske napade, če ne bi jim najaktivnejše pomagali vsi nemški generalštab. Hitler je izvajal gangstersko politiko nemškega imperalizma, politiko dominacije nad Evropo in svetom, toda to politiko je nemški generalštab izvajal že pred začetkom tega stoletja; ta po-

litika je dvakrat pripeljala Nemčijo do poraza.

Pri sedanjih spletkah proti miru je nemški generalštab prav toliko kriv kot Hitler sam. Nobene mabinacije premaganih nemških vojakov, ki poskušajo poveljstvom nemški generalštab in ga po koscih dejanjih ločiti od Hitlerja, ne bodo v ničemer spremenile mnenja o groznih zločinih, ki so jih počeli nemški vojaki in ki so bili odkriti na procesu v Nürnbergu.

Dokazi, ki jih je navedlo sovjetsko tožilstvo, so v popolnosti razkrili krivdo nemških vojaških zločincev, zlasti pa nemškega vrhovnega poveljstva.

Če hočemo zagotoviti trajen mir, je potrebno, da se na Nürnbergskem procesu predvsem jasno razume, kakšno nevarnost predstavljajo nemški generalštab, njegovi ideologi, organizatorji in zagovorniki. Ti zagovorniki so prav tako aktivni v Nemčiji kot izven nje. Če hočemo uničiti korenine fašizma, moramo voditi nenehno borbo proti vsem poskusom, da bi se opustili krivde nemški generalštab, organizator največjih zločinov proti miru in človečanstvu.

Razgovori Molotova s Sultanehom

Moskva, 20. - Tass — Ljudski komisar za zunanje zadeve ZSSR Molotov se je danes razgovarjal z iranskim ministrskim predsednikom Ghamamom es Sultanehom. Razgovorom so prisostvovali člani iranske vlade delegacije Amery, Sejjah, Pirnazar, dr. Shefad, Dorri, Asadi in Dippur ter ravnatelj oddelka za Srednji vzhod ljudskega komesarata za zunanje zadeve ZSSR Sičev.

Sovjetsko perzijski odnosi

Moskva, 20. - Tass — Po svojem prihodu v Moskvo je podal iranski ministri predstojnik Ghamam es Sultaneh sledečo izjavo:

«Zelo vesel sem, da sem kot lakren prijatelj prispeval v prestolnico prijateljske dežele. Doživel sem iskren, prijateljski sprejem in upam, da bom lahko v Moskvi vzpostavil kar najtežnejše prijateljske odnose z našo veliko sosedo — SZ.

Posledica poljske note

London, 20. - AFP — Veleposlanik Velike Britanije na Poljskem Cavendishu Bentingu je bilo poverjeno, naj stoji s poljsko vlado v stik glede na poljsko noto, ki zahteva demobilizacijo čet generala Andersa.

Češko-Poljski razgovori

Praga, 20. - Tanjug — ČTK poroča, da sta češko-poljski zunanji ministri Masaryk in državni tajnik zunanega ministrstva Klementis priredila v Černinski palači večerjo na čast poljske delegacije. Večerji so prisostvovali člani poljske delegacije z zunanjim ministrom Rzymowskim in poljskim poslanikom v Pragi Wierbowskiem na čelu.

Padec delnic zaradi stavk

New York, 20. - AP — Stalni delovni spor, stavke in stroga vladdna kontrola nad cenami, so povzročili v terek enega izmed največjih padcev delnic vodilnih industrijskih koncernov na nemorilski borzi, kar jih je pomnil zadnja leta. Delnice so se zaključile s padcem enega do devet dolarjev.

Češkoslovaški tisk zahteva priključitev Trsta k Jugoslaviji

Praga, 20. Tanjug. — Dopisnik Tanjuga poroča:

Praktično poveča veliko pozornost Trstu. Tako objavlja list «Prace», organ češkoslovaških sindikatov, članke, v katerih pravi, da je od treh možnih rešitev najpraviša ta, da postane Trst sedma federalna enota republike Jugoslavije.

List nadaljuje, da je Jugoslavija dala velike trte v borbi proti fašizmu in nemškemu fašizmu in se priključitev Trsta k Jugoslaviji.

Trst je danes zavetišče italijanskih in jugoslovanskih vojni zločincev

Isa sahoda, iz Italije prihajajo vsaki dan v Trst novi triačani. Mnogi govorijo italijanski s slovenskim, benečkim in neapeljskim naglasom. Mnogi govorijo na fantski in humandinski, beograjskim, zagrebškim in ljubljanskim naglasom. Prihajajo s kamioni, s vlakom, nekateri v elegantnih limuzinah s evidenčno tablico Rima in Milana. Med njimi so tudi tisti, ki so koncem aprila pobegnili iz Trsta pred oboroženo narodno vojsko in četami IV. jugoslovanske armije, ki je napredovala. Eden izmed teh je tudi Michele Rissolo, član fašistične stranke od leta 1920, »Rivoluzione italijana« dnevnik, »Popolo d'Italia« in intimni prijatelj Mussolinija. Michele Rissolo se je vrnil v Trst skupaj s novimi triačani, da sodeluje pri organiziranju italijanske manifestacije pred mednarodno komisijo. Italijanski vojskoten slovenske mase in želijo, da se Trst priključi k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Reakcija v Trstu terja ojačanje. Zato s vseh strani prihajajo semkaj novi triačani.

Hitlo, da prispejo pred mednarodno komisijo.

Njihov dolot v Trst ni ostal nepačen. Kriminalne rubrike v časopisih na veliko opisujejo tatvine, razbojništva, napade na mirne meštane, kokainske afeze. Izločbe restavracij in razkošnih trgovin so polne gnjati, salam, slačice, razkošnih tkanin, oblek itd. Vse to prihaja obnem s četami triačanov in Italije, ki na v planu plačati reparacijo. Pred izločbami postaja gladna tržaška delavska masa. Njihovim očetom so pred dnevi zavezniške oblasti snile mese.

Kdo se hrani po teh dragih restavracijah, kdo kupuje obleke in tkanine po cenah, ki jih navadno triačani ne more niti v sanjah plačati?

Na voglu plača Venezia in riva Grumula je restavracija Pepl Granda. Ceno na jedilnem listu so vsake kot na črni borzi. To je priljubljeno shajališče četnikov, vstopajo in slovenskih belogardistov.

Italijanski natakari so se naučili jezika svojih gostov, ki ne ite-

bivši major Jugoslovanske vojske, ki so ga Nemci pustili v ujetništva in ki je bil pozneje komandant organizacije TODT v Ljubljani. Pred njo armado je pobegnil v Italijo. Sedaj se je vrnil v Trst.

Bliži trga Ponte rosso, v hiši, ki je last tržaške pravoslavne občine, je kavarna s zvonikom imenom «Stella polares». Spominja vas na halo staro, zamazano krčmo. Svoje dni so tu biljardirali trgovci in poslovniki ljudje. Danes ima malo drugačno klenotilo. Nedavno se mogel vsak dan aretati tu Stančija Gajda, ki je bil pred vojno agent beograjske policije in za časa nemške okupacije član komisarata za letu 1941. Lani oktobra meseca je prišel v Trst.

Gestapovec Menardi iz Ljubljane je stalni gost, kot neki drugi podobni tipi, v kavarni «Tommaso» na Rivi III. novembra.

Od česa živijo ti zločinci? Nekateri se bavijo s svobodno trgovino, prav za pravo s črno borzo, drugi letov od tatvin in razbojništva, nekateri pa so nameščeni pri zavezniških oblasteh. Nekateri imajo najvažnejše, finančarje Dimitrije Kubat. Lani je ljudsko sodišče v Beogradu obsodilo zaradi sodelovanja s okupatorjem, S pomočjo ala Nikolaje Novolukoviča, a-

genta posebne policije, je v stalni zvezi s četniškim medicinskim generalom in vojniim zločincem Damijanovičem, ki živi v Italiji. En najboljši zaslužni laiko vidite v elegantnem daru «Cimetaris» na piazza Goldoni, kako razpisajo mnogo denarja.

Prodaja kokaina in opija, tatvine avtomobilov, razbojništva in uhori, to so nekimi temeh teh enih triačanov vsakdanji kruh. 18. januarja je bil na Opčinah smrtno ranjen in okraden trgovec Salvatore Jacone. Pred svojo smrtjo se je Jacone spomnil, kdo ga je napadel, in označil za napadalca četniškega bandita Ada Ilča, ki je stanoval v via Ruggero Manna. 12. februarja sta dva bandita v via Panorama 26 napadla Katarino Barbi in ji odvzela 30.000 lir, vdrila nato v hišo Jospa Ivančiča in mu našli odvzela 20.000 lir. Ivančičeva hčerka je napadla oboroženega bandita in ga sgrabila, medtem ko je drugi ušel. Zločinca se imenuje Dušan Petrid, begunec iz Jugoslavije, ena imena krtev «Titovega terorja», kar ga naziva tržaški reakcionarni tisk, ki nad njegovo in drugih usodo pretaka solze.

Desa Lazarović, nekdanji v štabu Drzke Matijašević v Ravni gori, je pobegnila v Trst z Nedvičevimi četami. Sedaj je nameščena v zavezniškem uradu «Patriotic office».

Bivši ustaški satnik Kršelj je danes nadzornik avtomobilskega parka zavezniških policij. Njegov pomočnik je belogardist Kogoj.

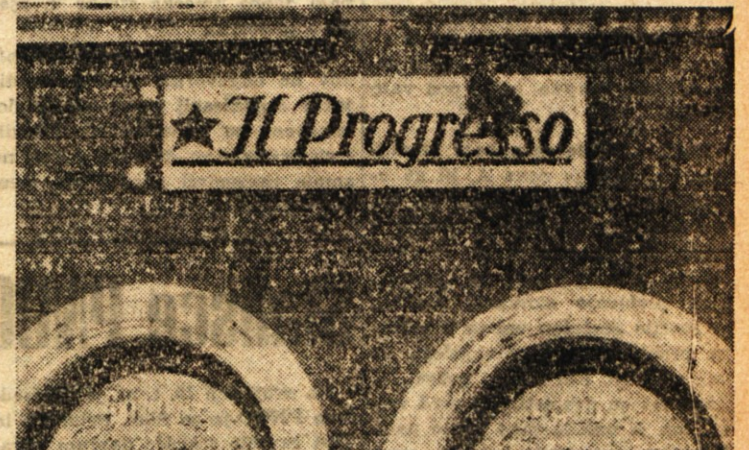
Tako se danes popolnoma svobodno sprehajajo po Trstu jugoslovanski in italijanski vojni zločinci. Tisti, ki so protestirali proti vrnitvi slovenskih emigrantov, rojenih v Trstu, ki so ušli pred italijanskim fašističnim terorjem, ščitijo sedaj te bandite. «La Voce liberale», glasilo tržaške reakcije, piše 16. februarja, da se jugoslovanskim vojniim zločincem ne sme odreči pravica do zavetišča, ki ne pozna niti meje niti rasi. Tako se zbira na eni fronti in svobodno razvijajo svojo delovnost po Trstu neprijatelji italijanskih in jugoslovanskih tržaških množic, priznani in pravi vojni zločinci.

Na tem mestu navajamo samo malo številno primerov. Triačani se danes sprušujejo, kaj bi bilo s njihovim mestom, če bi bil internacionalist in ne bi bilo priključeno k Jugoslaviji. To, kar se danes dogaja, kaže, da bi internacionalna restavracija napravila iz Trsta središče za vojne zločince, volune, mednarodne avanturiste in provokatorje, razbojnika in tatove, vir bogastva za nekoliko ljudi in mesto trpljenja za široko ljudske mase.

FAŠISTIČNE METODE

Ze večerj smo poročali o teroriziranju slovenskega prebivalstva, ki se pripravila za sprejem mednarodne razsodilne komisije, kateri hoče s napisi, slavlilci in podobnim pokazati, kaj hoče, kaj zahteva. To teroriziranje prebivalstva se ponavlja iz dneva v dan obmejnih predelih Juljske krajine, kjer prebiva slovenski živelj, v Furlaniji, v sektorju Trst-Devin-Trst, v tržaški okolici in v Trstu samem.

Reakcionarji skušajo storiti vse mogoče, da bi zabrisali in onemogočili izražanje samoodločbe primorskega ljudstva. Pri tem svojem

edelu so storili to kar morejo storiti le Julje, ki bi bili že jutri spodobni znova zatirati in uničevati slovenski živelj v Juljski krajini.

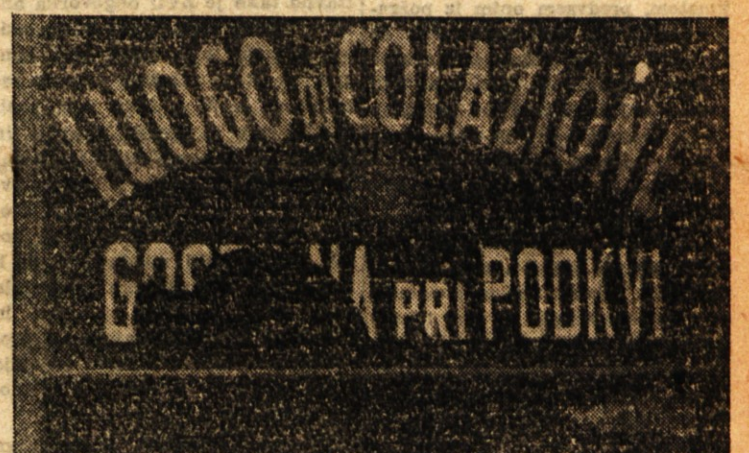
Slike, katere prebujemo, so dovolj govorne. Na trgu Ponterosa so zmetali steklenice s črnim in napiso Mestnega odbora SIAU in napisano tablo lista «Progresso». Pri via San Lazzaro so napravili prav tako, ker je bil poleg italijanskega naslova napisan tudi slovenski. Lastniki gostilne «Pri podkvi» so razbili izločbena okna.

Pobudnike za ta dejanja ni treba dolgo iskati. V «Nu» «Caledo-

scoop» najdemo članek, v katerem nek piseo napada lastnika trgovine «Zaloga premoga in drva», ker je poleg italijanskega dal napisati tudi slovenski napis nad svojo lokal.

Vsi ti barbarični nastopi nam jasno povedo ne samo, da se reakcija po raznim krinkami poslužuje fašističnih nasilnih metod, temveč razkrivajo primorskemu ljudstvu, kakšna prihodnost ga čaka, ako bi zmogale te nasilniške sile, ako bi se morale primorsko ljudstvo odreči svojim nemehnim teinjam za priključitev k Jugoslaviji.

Toda zgodovina je odprla primorskemu ljudstvu oči. Fašistični izerenji je preveč tlačil naše ljudi, da bi se kdaj nasedli.

Kako bedne so vse te nakane!

Radi bi preplahili primorsko ljudstvo! Ljudstvo ki se je uprlo fašizmu, ko je napihnjena italijanska fašistična vojska stala pred Egiptom, in nemika pred Stalingradom in Moskvo, naj se le danes, po zlovi fašizma, morda boji njegovih revnih ostankov!

Ljudstvo, ki je na svojem osemletju zlomilo fašizem in ga dalo v

dolgi borbi 42.000 žrtv, odklanja, da bi se še kdaj meštarilo s njegovo krvo in ne bo nikoli dopustilo, da bi ga še kdaj dušili rimski imperialisti.

Ta zla dela bodo našemu primorskemu ljudstvu samo potrditev trdne volje, skupnosti, enotnosti in hotenja vključiti se v državo, ki ne pozna narodnostnega zatiranja, ki so ji fašistični nauki ravne mirno tuja stvar, in se postavila po robu takim provokatorskim, reakcionarnim izbruhom, državo, ki bo postala primorskemu ljudstvu resnična domovina in nemadeha.

„Kako žarko si želijo Jugoslavije“

Govoril sem s Furlani in Sloveni. Kako žarko si čele priključitev k Jugoslaviji! Vsek delavo v tej pokrajini ve, da je pogoj za napredek Trsta, od česar zavira napredek vse pokrajine, priključitev k Jugoslaviji.

Dopisnik piše dalje: «Fašisti so se vrnili, po ulicah srečuješ teroriste, ki so krivi za nešteto zločinov. V Trstu lahko vidiš polnoce, ki posrjavajo s stegneno roko. Nedavno so prišli v Gorico četniki. Toda ne na odgovor za svoje zločine, temveč da bi takoj napredovali, preden bodo morali pobegniti pred amagovito Titovo armado. Niso prišli skrivoma in po noči, temveč ob belem dnevu v zavezniških uniformah in s praviimi dokumenti.

